ΞΕΝΑ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑΤΑ

ΤΟΥ ΖΑΝ ΡΙΣΠΕΝ

Ο ΑΝΑΝΔΡΟΣ

.... Ὅταν ἐφτάσαμε στὸ βάθος τῆς χαμένης κοιλάδος, ὅπου ὁ νεαρὸς φίλος μου μὲ εἶχε ὁδηγήσει, μοῦ ἔπιασε ἔξαφνα σιωπηλὰ τὸ δυὸ χέρια καὶ ἄρχισε νὰ κλαίη.

Ἐπειδὴ ἤξερα τὴν ἀφορμὴ τοῦ πόνου του, τὸν ἄφινα συχνὰ νὰ μοῦ ἀνοίγη τὴ θλιμμένη καρδιά του. Μοῦ εἶχε διηγηθῆ πολλὲς φορὲς τὰ ἄθλια παιδικά του χρόνια καὶ ἤξερα τὶς στενοχώριες ποὺ τὸν ἐβασάνιζαν τώρα. Ἦταν φυσικὸ παιδὶ μιᾶς ἠθοποιοῦ καὶ ἑνὸς Ἑβραίου ποὺ εἶχε πεθάνει μέσα στὴ φυλακή.

Ὅταν ἦταν μικρό, ἡ μητέρα του τὸν ἔπαιρνε μαζὶ μὲ τὶς ἀποσεμνές της σὲ ὅλα τὰ θέατρα τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ὅπου τὴν ἔρριχνε τὸ ἄθλιο ἐπάγγελμά της.

Ἕνα ὡραῖο πρωί, ἡ καλὴ αὐτὴ μητέρα ἔφυγε, χωρὶς νὰ τὸν προειδοποιήση, ἀφίνοντάς τον μόνο καὶ χωρὶς πεντάρα σὲ μιὰ πολιτεία τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς. Τὸ δυστυχισμένο παιδὶ τὰ κατάφερε τότε ὅπως μποροῦσε καί, ἔπειτα ἀπὸ μερικὰ χρόνια, κατόρθωσε νὰ ξαναγυρίση στὸ Παρίσι, στὴν πατρίδα τῶν ἀποκλήρων καὶ τῶν ἀπελπισμένων. Ἐκεῖ ζοῦσε στὴν τύχη, βοηθούμενος πότε ἀπὸ τὸν ἕνα καὶ πότε ἀπὸ τὸν ἄλλο...

Κακοαναθρεμμένος, συνηθισμένος στὴν τεμπελιά, μὴ ξέροντας ἄλλωστε καμμιὰ δουλειά, ἦταν ἐντελῶς ἀνίκανος νὰ ἐργασθῆ. Ἔτσι ἔζησε δυὸ-τρία χρόνια. Κάποτε-κάποτε ὡστόσο τὸν ἐκυρίευε ντροπὴ γιὰ τὰ χάλια του καὶ τότε ἀποφάσιζε νὰ ἐργασθῆ. Μὰ τοῦ κάκου... Ἡ ἀποφάσεις του αὐτὲς διελύοντο πολὺ γρήγορα...

Ἐπειδή, παρ' ὅλ' αὐτά, ἦταν καλὸ παιδί, ἔνοιωθα γι' αὐτὸ κάποιον οἶκτο καὶ τὸν ἄφινα νὰ ἔρχεται καὶ νὰ μοῦ λέη τοὺς πόνους του.

Ὡστόσο, ποτὲ δὲν τὸν εἶχα δῆ τόσο θλιμμένο, τόσο ἀποθαρρυμένο ὅσο τὴν ἡμέρα ἐκείνη. Τὰ δάκρυα ποὺ κυλοῦσαν ἀπὸ τὰ μάτια του δὲν ἦσαν πειὰ παιδιάτικα. Ἦσαν λιγμοὶ ποὺ τοῦ σπάραζαν τὸ στῆθος.

Τὸν καθησύχασα λίγο μὲ μερικὰ καλὰ λόγια. Πρὸς μεγάλη μου ὅμως κατάπληξι, δὲν συνῆλθε καθόλου μὲ τὰ παρηγορητικά μου λόγια. Μὲ διέκοψε ἀπότομα καί, κυττάζοντάς με στὰ μάτια, μοῦ εἶπε:

— Φαίνεστε πὼς μὲ ἀγαπᾶτε λίγο... Ἂν μ' ἀγαπᾶτε λοιπόν, θὰ κάνατε γιὰ μένα κάτι ποὺ θὰ ἔδινε ἕνα τέλος σὲ ὅλες τὶς δυστυχίες μου.

— Ναί, τοῦ ἀπάντησα. Θὰ ἔκανα ὅ,τι μποροῦσα.

— Ἔ λοιπόν, ἂν νοιώθετε κάποια στοργὴ γιὰ μένα, μπορεῖτε νὰ μοῦ τὸ ἀποδείξετε κάνοντάς μου μιὰ ὑπηρεσία, ἡ ὁποία θ' ἀποτελέση τὴ μεγαλείτερη χαρὰ τῆς ζωῆς μου...

— Τί, λοιπόν, θέλεις; τὸν ἐρώτησα μὲ ἀγωνία.

— Θέλω νὰ μὲ βοηθήσετε νὰ πεθάνω;

— Νὰ πεθάνετε; φώναξα. Τρελλαθήκατε;

Εἶχα ἀρχίσει πράγματι νὰ πιστεύω πὼς ἦταν τρελλὸς καὶ δὲν ἤξερα ποῦ θὰ κατέληγε. Θὰ ὑπέθετα πὼς ἤθελε νὰ μοῦ σκαρώση κάποια φάρσα, ἂν τὸ σοβαρό του ὕφος, ἡ σταθερὴ φωνή του δὲν μ' ἔπειθαν ὅτι μιλοῦσε σοβαρώτατα. Δὲν μοῦ εἶχε πῆ ἔτσι μιὰ κουβέντα στὸν ἀέρα, μιὰ ἀπὸ τὶς φράσεις ἐκεῖνες ποὺ τὶς λέμε, χωρὶς νὰ τὶς σκεπτόμαστε στὶς στιγμὲς τῆς ὀδύνης μας. Μοῦ εἶχε κάνει ψυχρότατα μιὰ ἐπίσημη πρότασι, ἡ ὁποία μὲ φόβισε.

— Ἀφῆστε με νὰ σᾶς ἐξηγήσω, ἐξακολούθησε, ποιὰ εἶνε ἡ πρόθεσίς μου καὶ ποιὲς εἶνε ἡ ἀφορμὲς ποὺ μ' ἔκαναν νὰ καταλήξω σ' αὐτή. Ἀφῆστε με νὰ σᾶς ἀποδείξω ὅτι δὲν εἶμαι τρελλός. Δὲν πρόκειται νὰ σᾶς διηγηθῶ γιὰ μιὰ φορὰ ἀκόμα τὴν ἀθλία μου ζωή. Τὴν ξέρετε λεπτομερῶς. Ἐπίσης ξέρετε ἀκόμα πῶς ζῶ σήμερα. Γνωρίζω δὲ ἐκ τῶν προτέρων τί δικαιολογίες θὰ βρῆ ἡ καλή σας καρδιὰ γιὰ νὰ μὲ ὑπερασπίση... Μὰ δὲν μπορῶ νὰ τὶς παραδεχτῶ, γιατὶ ἔχω πλήρη τὴ συνείδησι ὅτι ζῶ αὐτὴ τὴ στιγμὴ ὡς ἄτιμος ἄνθρωπος... Αὐτὸ ὅμως ποὺ εἶνε πιὸ τρομερὸ ἀκόμα, εἶνε ὅτι δὲν μπορῶ ν' ἀλλάξω πειὰ ζωή... Μὴ μὲ διακόπτετε, σᾶς παρακαλῶ... Καταλαβαίνω πὼς θέλετε νὰ μοῦ πῆτε ὅτι δὲν φταίω ἐγὼ γι' αὐτό, ὅτι ἡ ἐλεεινή μου ἀνατροφὴ φταίει γιὰ ὅλα κι' ὅτι μπορῶ ἀκόμα νὰ διορθωθῶ... Ὄχι, φίλε μου, δὲν μπορῶ... Ὄχι μόνο δὲν μπορῶ, ἀλλὰ καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι ἂν ἐξακολουθήσω νὰ ζῶ, γρήγορα θὰ γίνω παλημάνθρωπος... Ἕνας μόνος τρόπος ὑπάρχει γιὰ νὰ μὴ συμβῆ αὐτό... Κι' αὐτὸς ὁ τρόπος εἶνε ὁ θάνατός μου... Ἐξ ἄλλου, φίλε μου, ὑπάρχουν κι' ἄλλοι λόγοι πιὸ σπουδαῖοι ποὺ μὲ κάνουν νὰ θέλω νὰ πεθάνω... Ἀκοῦστε... Ἀγαπῶ! Ἀγαπῶ μιὰ νέα... Τὴν ἀγαπῶ βαθειὰ μὲ ὅλη μου τὴν καρδιά... Ἴσως τώρα ἐσεῖς νὰ μοῦ πῆτε ὅτι ὁ ἔρως μου θὰ μὲ σώση, γιατί, ξέρω πὼς πιστεύετε ὅτι τὰ πάντα ἐπανορθώνονται μὲ τὴν ἀγάπη... Ἔ, λοιπόν, οὔτε κι' αὐτὸ μπορεῖ νὰ γίνη... Ἡ νέα ποὺ ἀγαπῶ δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ μ' ἀγαπήση... Εἶνε πλουσία, ὡραία, ἀγνή, καὶ δὲν ἐπλάστηκε γιὰ ἕναν ἀλήτη, γιὰ ἕνα νόθο σὰν καὶ μένα...

Στὸ σημεῖο αὐτὸ στάθηκε μιὰ στιγμὴ καὶ ἔπειτα, δυναμώνοντας τὴ φωνή του, μὲ ρώτησε δυνατά:

— Μὲ κάθε εἰλικρίνεια, ἀπαντῆστε μου τώρα, ὅπως θὰ ἀπαντούσατε στὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό σας... Ὑπάρχει ἔστω καὶ ἕνας λόγος γιὰ νὰ ἐξακολουθήσω νὰ ζῶ; Ἢ μᾶλλον, δὲν ὑπάρχουν χίλιοι λόγοι γιὰ τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ πεθάνω;... Ὁμολογῆστε το λοιπόν, ὁμολογῆστε ὅτι τὸ μόνο καταφύγιο εἶνε ἡ αὐτοκτονία... Ἔχετε τὸ θάρρος νὰ μιλήσετε σὲ μένα σὰν ἀληθινὸς φίλος...

— Μὰ τὴν πίστι μου! ἔκανα, κλονισμένος ἀπὸ τὰ λόγια του καὶ τὰ ἐπιχειρήματά του. Δὲν τὰ ἤξερα ὅλ' αὐτά! Δυστυχισμένο, δυστυχισμένο παιδί!... Στ' ἀλήθεια, γιὰ σένα ὁ θάνατος ἀξίζει περισσότερο ἀπὸ τὴ ζωή...

— Τότε, ἀφοῦ τὸ ὁμολογεῖτε καὶ σεῖς, θὰ μοῦ κάνετε τὴν ὑπηρεσία ποὺ σᾶς ζήτησα...

Εἶπε τὰ λόγια αὐτὰ μ' ἕνα ὕφος τόσο πρόσχαρο, ὥστε ἔνοιωσα ἕνα ρῖγος νὰ μοῦ περνάη τὴν πλάτη... Προηγουμένως εἶχα ἀπαντήσει στὰ λόγια του, στὰ ἐπιχειρήματά του, χωρὶς ὅμως νὰ συλλογιστῶ τὶς συνέπειες τῆς ἐπιδοκιμασίας μου. Τώρα μετάνοιωνα γι' αὐτό... Ὁ φίλος μου τὸ πρόσεξε καὶ μοῦ φώναξε:

— Ὦ! Μὴν εἶσθε καὶ σεῖς ἄνανδρος σὰν κι' ἐμένα.

— Γιὰ ποιὸ λόγο νὰ εἶμαι ἄνανδρος; τὸν ρώτησα. Καὶ γιατὶ σὰν κι' ἐσένα... Στὴν τιμή μου, δὲν σὲ καταλαβαίνω...

— Πῶς! Δὲν ἀντιληφθήκατε ἀκόμα τί θέλω ἀπὸ σᾶς;... Ἀκοῦστε... Ξέρω ὅτι ὁ θάνατος εἶνε τὸ μόνο μου καταφύγιο, ξέρω ὅτι δὲν μπορῶ, ὅτι δὲν πρέπει πειὰ νὰ ζήσω... Ξέρω ὅτι πρέπει νὰ αὐτοκτονήσω... Μὰ δὲν τολμῶ νὰ τὸ κάνω... Φοβᾶμαι... Φοβᾶμαι νὰ σκοτωθῶ!... Εἶμαι ἄνανδρος... Εἶμαι ἕνας ἄθλιος ἄνανδρος!

— Ἔ λοιπόν... Ἔ λοιπόν; ἐτραύλισα τρέμοντας, γιατὶ εἶχα ἀρχίσει νὰ μαντεύω τὴν τρομερὴ ἀλήθεια...

— Ἔ λοιπόν! μοῦ ἀπάντησε μὲ ζωηρὴ φωνή, πρέπει ν' αὐτοκτονήσω μὲ τὸ χέρι σας...

Καί, καθὼς εἶπε τὰ λόγια αὐτά, μοῦ ἔδωσε ἕνα περίστροφο.

Ἀμέσως ἐγὼ τραβήχτηκα πίσω μὲ φρίκη, ἀναλογιζόμενος τὸ ἔγκλημα ποὺ μοῦ ἐπρότεινε νὰ διαπράξω...

Ζὰν Ρισπὲν
(Ὁ συγγραφεὺς τοῦ Διηγήματος)

Τότε ἐκεῖνος μὲ πλησίασε καί, πέφτοντας στὰ γόνατά μου, ἄρχισε νὰ μὲ παρακαλῆ καὶ νὰ μὲ ἱκετεύη...

— Τὰ ἔχω προβλέψει ὅλα!... μοῦ ἔλεγε. Ἔχω στὴν τσέπη μου ἕνα γράμμα, στὸ ὁποῖο ἐξηγῶ τοὺς λόγους τῆς αὐτοκτονίας μου... Μὴν ἀνησυχεῖτε καθόλου... Δὲν ἔχετε νὰ φοβηθῆτε τίποτε... Ἡ κοιλάδα εἶνε ἐντελῶς ἔρημη... Εὐσπλαχνισθῆτε με!... Εὐσπλαχνισθῆτε με... Εἶσθε ὁ μόνος φίλος ποὺ συνάντησα στὴ ζωή μου... Μὴν ἀρνεῖσθε αὐτὴ τὴ μεγάλη ὑπηρεσία... Ἂν αὔριο γίνω παλημάνθρωπος, κλέφτης, δολοφόνος, ὅπως θὰ γίνω πράγματι ἂν δὲν πεθάνω τώρα, γι' αὐτὸ θὰ φταῖτε ἐσεῖς... Σκοτῶστε με! Σκοτῶστε με! Σκοτώνοντάς με, θὰ κάνετε μιὰ καλὴ πρᾶξι...

Εἶπε τὰ λόγια αὐτὰ μὲ φωνὴ βαθειὰ καὶ ταραγμένη. Ἡ τρέλλα του κυρίευε τώρα σιγὰ-σιγὰ κι' ἐμένα. Καθὼς προσπαθοῦσα νὰ τὸν ἀπομακρύνω μὲ τὰ χέρια μου, ποὺ ἔχαναν ὁλόενα τὴ δύναμί τους, τὸν ἄκουγα καὶ τὸν ἐπεδοκίμαζα καὶ βεβαωνόμουνα διαρκῶς περισσότερο πὼς εἶχε δίκηο...

Αὐτός, καταλαβαίνοντας τὴν ἀδυναμία μου, διπλασίαζε τὶς ἱκεσίες του... Ἡ φωνή του εἶχε πάρει χαϊδευτικὸ τόνο, εἶχε κάτι τὸ ἀκατανίκητο...

— Θὰ μὲ σκοτώσετε;... Δὲν εἴν' ἔτσι; μοῦ εἶπε στὸ τέλος σιγὰ-σιγὰ στὸ αὐτί...

Καὶ μοῦ ἔβαλε στὸ χέρι τὸ περίστροφό του...

Τὸ στόμιο τοῦ πιστολιοῦ ἦταν γυρισμένο κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὸ σπίτι του... Ἤμουν πειὰ σὰν τρελλός... Αὐτός, ἔβγαλε μιὰ σιγανὴ κραυγή. Ἔκλεισα τὰ μάτια μου καί, πέζοντας τὴ σκανδάλη, τοῦ τίναξα τὰ μυαλὰ στὸν ἀέρα...

JEAN RICHEPIN